

ОБНОВЛЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ПІДХОДІВ ДО ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Сущенко Р. В.

УДК 378. 6: 656. 2. 071. 1

Анализируются концептуальные парадигмы и актуальные проблемы профессиональной подготовки инженеров железнодорожного транспорта в высших учебных заведениях. Обосновываются направления, условия обновления этого процесса с учетом современных рыночных условий и особенностей развития в этих условиях железнодорожной отрасли.

Ключевые слова: инженер железнодорожного транспорта, профессиональная подготовка, концептуальная парадигма, формирование личности.

ОБНОВЛЕНИЕ КОНЦЕПТУАЛЬНЫХ ПОДХОДОВ К ФОРМИРОВАНИЮ БУДУЩЕГО ИНЖЕНЕРА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА

Сущенко Р. В.

UPDATING OF CONCEPTUAL APPROACHES TO FORMATION OF THE FUTURE OF RAILWAY ENGINEERS

Sushchenko R.

Analyzes conceptual paradigm and actual problems of training of Railway Engineers in higher educational institutions. Justified direction, the conditions of this update process, taking into account current market conditions and characteristics of development in these conditions, the railway industry.

Keywords: engineer, railway transport, training, conceptual paradigm, the formation of personality.

В умовах кардинальної перебудови суспільно-політичного устрою та соціально-економічного ладу нашої країни суспільство вкрай зацікавлене у точному знанні того, ким насправді має бути сучасний і майбутній інженер залізничного транспорту, фахівець завтрашнього дня, чи можна уже сьогодні покладати на нього надії на успішний розвиток залізничної галузі. Тож цілком природно, що навколо цих питань точаться досить емоційні та підчас запеклі дискусії як серед фахівців, так і на побутовому рівні, серед пересічних громадян. Суспільство ж цікавлять не емоції, а чіткі, науково обгрунтовані якісні характеристики, висока вірогідність інформації, яка може дати обгрунтовані науково-педагогічні підстави для формування й визначення цілей та змісту професійної підготовки інженера у вищих навчальних закладах.

Втім, як доводить у своїх дослідженнях Г. Клімова, вся система української вищої освіти, кожний конкретний ВНЗ України окремо перебуває в складній проблемній ситуації, тому що сьогодні немає ані зрозумілої для всіх теоретичної основи прийняття проектних рішень, ані готовності працівників ВНЗ до такої кардинальної модернізації, ані адекватних ресурсів – фінансових, кадрових, організаційних [5, с. 194].

Ця стаття містить результати теоретичних досліджень, в яких розглянуто спектр і зміст оновлення концептуальних педагогічних впливів вищих навчальних закладів на професійну підготовку кваліфікованих спеціалістів, інженерів залізничного транспорту з урахуванням часу, особливостей соціуму та умов ринкової економіки, в яких вимоги до інженера весь час змінюються.

Якщо проаналізувати суспільні сучасні тенденції й негаразди планетарного соціуму, то виникає запитання - чи враховують сучасні програми професійної підготовки інженерних кадрів хоча б такі найнебезпечніші для будь-якого молодого спеціаліста існуючі факти, зокрема, всеохоплююче явище в їхньому професійному житті, як глобалізація, її тенденції?

Дослідники особливої уваги надають зокрема таким:

- розвиток сучасної ліберальної демократії призводить до загострення нових протиріч і до конфліктів між людьми на політичній, економічній, релігійній, етнічній і територіальній основі;

- економічний лібералізм призвів до поглиблення соціально-економічного розколу людей в національних суспільствах, націй-держав;

- інтеграція світової економіки викликає втечу капіталів, кваліфікованої робочої сили та інтелекту націй з відсталих країн до передових, що для перших має негативний наслідок: людські спільноти збіднюються, деградують, зростає вплив злочинних організацій, криміналізується влада, держави втрачають суверенітет, а громадяни – права людини, зростає масове безробіття; представники злочинного світу через вибори йдуть до влади; життя людини стає ще більш небезпечнішим;

- підрив безпеки людини в усіх її формах, в тому числі у формі використання інформаційної та психотронної зброї й засобів впливу на людей;

- ідеологічний диктат та ідеологічне насильство над людиною через вплив засобів масової інформації, які несуть убивчий характер;

- захоплення влади, її монополізація й приватизація «легальними шляхами» – через вибори (з'явився небачений досі феномен «престолонаслідування» виборчої влади) [1, с. 35].

Відомий дослідник політико-цивілізаційних процесів глобалізації доводить, що пріоритет техносферних процесів простежується в «руйнації базових культурних цінностей полікультурного ландшафту світу, зміщенні культурних відносин технологічними та поширенні антикультури, руйнації традиційних соціальних інститутів, в кризі модерної моделі держави – нації та пов'язаних з нею механізмів соціального регулювання і соціального захисту людини. А звідси й бурхливий потік асоціалізації, що загрожує втратою людського в людині. Підриваються цінності свободи людини, є загроза перетворити її ... на елемент мегамашини, на робота» [8, с. 137].

Вчені (В. Андрущенко, Г. Атаманчук, Л. Батліна, О. Білорус, А. Гуцал, В. Казначєв, К. Корсак, В. Кремень, Ю. Осипов, Ю. Павленко, Л. Сохань та ін.) стверджують, що некерована або егоїстично керована глобалізація неминуче приведе до глобального «технократического управления мира», до кінця його гуманістичної людської історії й початку технотронної історії світу, де людині в умовах технотронного поневолення буде приділена другорядна роль. Зазначене може викликати незворотні негативні зміни в розвитку людства. «Це буде розвиток не для людини як вищої цінності, а проти людини»

[8, с. 27-28]. Подолати цю глобальну катастрофу можна лише за рахунок переорієнтації всього суспільства на рейки людського виміру.

«Суспільство, за Д. Крішнамурті, — це те, що створили я і ти своїми власними взаємовідносинами. Докорінно не змінивши себе, ми ніколи не доб'ємося змін у суспільстві» [4, с. 26].

Вагомі й швидкі успіхи досягаються тільки там, де викладачами залізничних вузів на озброєння беруться нові концептуальні підходи, педагогічні технології високоякісної професійної освіти, спираючись на які, вони мають змогу успішно готувати студентів до продуктивної кваліфікованої праці у складному соціумі, гарантуючи і програмуючи її якість, відповідальність випускників, своїх студентів за раціональність своїх нововведень.

Звідси висновок: реформування усієї системи професійної освіти в умовах тенденцій суспільного розвитку має бути спрямоване на педагогізацію професійної підготовки випускників вузів, зокрема, інженерних кадрів до нових умов життя. Це означає, що сучасна професійна педагогіка як наука, виходячи з характеристики основних проблем цивілізації, основних тенденцій суспільного розвитку, покликана позитивно впливати у новому суспільстві на всі сфери життєдіяльності людства, людини, суспільства, впливаючи на прискорення переходу від індустріальних до науково-інформаційних технологій [6, с. 8-9].

На думку педагога-миротворця Є. Нордланд, «Перспективи будь-якого суспільства в значній мірі пов'язані із освітою та вихованням, та випереджаються ними» [7, с. 16].

Погоджуючись з усіма дослідниками, які на перший план висувують реалізацію основного запиту сучасної доби — пошук шляхів підготовки креативного інженера, необхідно спрямовувати цей креатив на формування інженера, здатного утверджувати іншу культуру людських взаємин на залізничному транспорті, здійснюючи одночасно прорив у розвитку залізничної галузі та прискоренні переходу культури виробничих стосунків на транспорті у практичну площину на найближчий період.

Втім, концептуальними пріоритетами сучасної системи професійної підготовки інженерів залізничного транспорту, на жаль, залишаються ще тільки оцінки в атестатах і дипломах сучасних випускників, які свідчать в основному про якісне засвоєння знань, умінь і навичок з набутої спеціальності, але не завжди свідчать про їхнє ставлення до людей і професійну відповідальність та моральність.

Слід зазначити, що існуюче сьогодні університетське середовище демонструє множинну соціальних втрат, недостатньо сприяє тому, щоб кожен майбутній інженер міг осягнути особливості власної особистості, мати можливість довідатися про самого себе, дізнатися про шляхи руху до своїх перспективних досягнень, створити і захистити, навчаючись в університеті, свою особистісно-професійну позицію, так звану «Я-концепцію свого розвитку і саморозвитку». Акцент професійної підготовки інженера переноситься із сфери особистісно-внутрішньої — в зовнішню. Студент у такій ситуації виступає не як суб'єкт, а як об'єкт професійної зрілості у змістовій, концептуальній, організаційній складовій вузького педагогічного процесу.

Щоб майбутній інженер став суб'єктом професійного навчання, він уже на першому курсі повинен мати цілісне уявлення про мету та зміст своєї майбутньої діяльності, шляхи досягнення мети, про конкретні для кожного спец-

іаліста стрижневі професійно-особистісні якості, знання, уміння і навички, які б були адекватними природі цілісного розвитку майбутнього інженера залізничного транспорту.

Дослідники професійного навчання попереджають, якщо не зберегти такої цілісності й адекватності у професійній підготовці, особистість інженера формується частково, розвиваючи інтерес до наукового предмета, а не до обраної професії.

Дослідниця Л. Добровська справедливо зауважує: «У сучасному виші викладачі найчастіше вирішують свої приватні завдання, обумовлені специфікою навчальних дисциплін, що викладаються ними. Загальні цілі конкретизуються ними з урахуванням можливостей своєї навчальної дисципліни. Але потрібно відштовхуватися не від цілей окремих дисциплін, а від загальної мети до окремих (індивідуальних цілей) цілей кожного педагога, йти не від дисципліни, а від особистостей студентів, їхніх запитів, від того, що їм потрібно» [3, с. 47-48].

Не можна не погодитися з дослідницею Л. Добровською стосовно того, що проблема цілісності у підготовці майбутнього інженера стає все більш актуальною у зв'язку з новими вимогами до нього. Це передбачає наповнення процесу навчання і виховання професійним змістом, який узгоджується із найкращими надбаннями цивілізації, орієнтований на безпосередній розвиток людини й відповідає потребам її самореалізації [там само].

Пояснюється такий підхід до професійної підготовки тим, що минуле століття було часом техніки, в якому всенаростаючими досягненнями були космос, атомна енергія, радіоелектроніка, обчислювальна техніка, Інтернет та ін. Однак вони не виключили війн, міжетнічних і релігійних конфліктів, законнепослудх, беззаконня, тероризму.

Типове моральне обличчя громадянина нашої країни того часу, що тількино відійшов, – потужна культурна технологічна складова і недостатня духовність. Значні технологічні досягнення (матеріальна культура, пов'язана з технічною революцією) ефективно підтримувались розвиненою освітньою системою, як прояв загальної культури нації, але не підвищували необхідним чином духовність людей через деградацію клімату моральності суспільства у ступені більш швидкому за підняття культурного рівня.

Минуле сторіччя в нашій країні пройшло під знаком майже забуття особистісних моральних норм через відмову суспільством від такого потужного важеля впливу на особистість, особливо у початкові роки її життя, яким є моральне виховання, що базується на вікових традиціях сотень поколінь людей, які накопичили безцінний досвід правил і законів життя, взаємодії між собою і природою та сформулювали не тільки державні і соціальні закони, але й людські.

Зараз у вищих навчальних закладах у студентів в значно меншій мірі загалом формують культуру, духовність окремої людини, її моральний світ, пов'язаний зі сферою ідей, поглядів, прагнень, бажань. Тому часто культура і мораль незалежні одна від одної, і навіть «велика» культура не може покрити недоліки моралі людини, як і навпаки.

Найвищого значення категорія «професіоналізм інженера залізничного транспорту» тим і важлива, що сполучає в собі якості, що привнесені як високою мораллю особистості, так і значним рівнем її культури.

Таким чином, щоб гармонізувати складові професіоналізму інженера залізничного транспорту та людського буття, необхідно системно й суттєво деформувати систему професійної освіти, поклавши в її основу імперативність культури і моралі.

Результатами наших попередніх досліджень доведено: там, де настає час позитивних змін у розвитку професіоналізму інженерів залізничного транспорту, завжди його важливою ознакою виступає загальна й професійна культура та управлінська зрілість, яка допомагає інженеру вчасно і безконфліктно відходити від стереотипів минулого, утверджуючи філософію нового досвіду сприйняття майбутньої професії, створюючи умови для проблемного пошуку й динаміки прогресивного професійного розвитку й особистісного саморозвитку на основі встановлення нових професійних парадигм, що спонукають по-іншому дивитись на свою спеціальність, створюючи дещо нове й цінне в інженерній діяльності, що в повсякденній роботі об'єднує колег, відкриває нові перспективи їх реалізації.

Ця проблема набуває особливої значущості, коли людство опиняється в глибокій кризі та шукає виходу із ситуації, що склалася.

Високий рівень культурної адаптації майбутніх фахівців забезпечує сталість і тривалість професійних можливостей, як за рахунок збільшення числа елементів соціального і загальнокультурного досвіду, так і через поглиблення глибинних людських відносин. Пошук шляхів формування оптимальних виробничих відносин – важлива педагогічна проблема, яка потребує подальших наукових розвідок.

Але для цього необхідно вносити зміни в існуючий вузівський педагогічний процес, який має бути заснований на парадигмі примата людських цінностей – природі, людина в ній, її здоров'я, культура – над технологіями, які повинні лише слугувати цьому всьому.

Професори Київського політехнічного університету, зокрема Ю. Зінківський, переконані в тому, що принаймні, дві причини змушують сучасну професійну школу педалювати проблеми духовного виховання студента, вважаючи їх базовими під час придбання ним професійних знань. Перша полягає в тому, що у «техніків» два завдання – виготовлення засобів та об'єктів технологічної культури і участь у створенні гуманітарного фундаменту і гуманних механізмів взаємодії матеріального і духовно-особистісного. Це пов'язано з тим, що епоха технологій повинна бути забезпечена готовністю людства до їх безомилкового сприйняття на благо, а не на зло. Учасники «виробничого» процесу повинні формувати у потрібному напрямку суспільну думку, брати участь у створенні філософських аспектів технологічного розвитку світу, піднесенні значущості в сучасному і майбутньому потужному технологічному середовищі таких категорій як законність, мораль, порядок, без чого в умовах дії потужної техніки суспільство ризикує зіткнутися з громадянською та економічною нестабільністю.

Людина з розвиненим самоконтролем не дозволить собі опинитися під впливом циніка або песиміста, не дозволить вона й іншому думати за себе. Така людина завжди контролюватиме свої дії і не дозволить їм керувати собою.

Для того щоб це стало можливим, майбутній інженер повинен мати до отримання диплому у своєму розпорядженні ретельно дібрану і добре підготов-

лену власну програму професійного саморозвитку, в якій чітко визначено ціль, засоби організації її виконання та навички здійснення руху до мети. Для цього у ВНЗ його потрібно підготувати до того, що робити, якщо зустрічаються труднощі в процесі її (програми) втілення, за яких умов інженерна діяльність буде успішною, якщо майбутній інженер залізничного транспорту буде наділений харизматичністю і користуватиметься авторитетом серед колег та їх підтримкою; матиме чітко окреслений і обґрунтований широкий фронт змін на краще та сформовані пріоритети інженерної діяльності, механізми їх реалізації; керуватиметься в роботі не політичними, а професійними критеріями.

За таких умов на плечі самої особистості інженера під час професійної підготовки лягає тягар розробки таких планів і управлінських рішень і дій, які з урахуванням індивідуальних здібностей і запитів його особистості дасть змогу власними зусиллями досягти успіху як у кар'єрі, так і в особистому житті.

Таким чином, професійна зрілість інженера залізничного транспорту – це наявність цілого, єдиного комплексу культур: від комунікативно-інформаційної до управлінської. Практичним завданням кожної особистості інженера має бути цілеспрямований саморозвиток вміння професійно мислити на рівні управлінських рішень і дій, вибудовувати своє життя самостійно, згідно зі своїм покликанням, життя, в якому було б усе, що справді необхідно – багатство, щастя, сім'я і праця, яка приносить людині як матеріальний добробут, визнання, так і насолоду від самого життя.

За результатами наукового дослідження А. Дзундзи, вміння інженера продуктивно спілкуватися, налагоджувати політичні, економічні і соціальні стосунки – не тільки важлива професійна якість, але й необхідний елемент загальної культури людини. Комунікація є процесом взаємодії суспільних суб'єктів, у якому відбувається обмін інформацією, досвідом, здібностями, результатами діяльності. На думку Аристотеля, здатність до комунікації відрізняє людину від «недорозвинених у моральному розумінні істот», «того, хто не здатний спілкуватися, не відчуває в цьому потреби, уже не є елементом держави».

Сучасна конкурентна ситуація в професійному середовищі доволі жорстка і вимоглива. Низька самооцінка, брутальність у спілкуванні, скутість на перемовинах, невміння підтримати бесіду і вислухати співрозмовника – все це може зашкодити навіть дуже здібному фахівцю, надовго зіпсувати стосунки в його суспільному оточенні. Комунікація – річ настільки важлива, що в багатьох великих компаніях існують підрозділи, які спеціально займаються тільки питаннями комунікативної культури.

На думку дослідниці, під комунікативною культурою прийнято розуміти систему загальних принципів, нормативів поведінки у сфері особистих, соціальних, розподільчих, виробничих взаємин і контактів. З точки зору комунікативної культури комунікація розглядається як сукупність зв'язків і взаємовпливів людей, які складаються в їхній спільній соціокультурній і професійній діяльності. Високий рівень комунікативної культури передбачає також сформованість системи знань про загальнолюдську і професійну мораль, її історію і практику, про стосунки між людьми в процесі суспільної діяльності, що покликано регулювати, заохочувати чи обмежувати соціальну по-

ведінку суб'єктів суспільних відношень з метою мінімізації групових протиріч, підпорядкування індивідуальних інтересів загальногруповим. Спілкування між фахівцями в професійному середовищі, якщо розуміти його як загальноприйнятий порядок соціальної поведінки, допомагає уникати професійних рекламацій або зменшити їх доступними засобами. Тому основну функцію комунікативної культури в плані соціалізації сучасних фахівців можна визначити як формування таких навичок і нормативів соціальної поведінки, що сприяють взаєморозумінню у процесі виробництва, торгівлі, розподілу, обміну матеріальними і духовними цінностями.

Комунікація є одним з головних інструментів формування соціального і професійного іміджу інженера-фахівця. У сучасному професійному просторі презентативності окремого фахівця або підприємства загалом приділяється чимале значення. Ті професійні співтовариства, у яких не дотримуються нормативів комунікативної культури, втрачають дуже багато, бо високий рівень культури спілкування прибутковий! [2, с. 137-144].

Все сказане вище закономірно підводить до головного висновку: набуття культури саморозвитку є ключем до управління власним професійним життям. Для цього ще у ВНЗ студент має розвивати моральну мужність – той тип моральної мужності, яка в екстремальних умовах дає можливість, не вагаючись, триматися обраного курсу дій, здійснюючи свою діяльність на високому рівні професійної відповідальності за свої дії.

Той, хто прагне до професійної зрілості, зобов'язаний знати добре три речі: себе самого, свою справу і людей, з якими він покликаний працювати, постійно вивчаючи, в чому їх сила і в чому слабкість, які їхні справжні мотиви поведінки, на кого можна сподіватися в крайньому випадку, а на кого не можна за будь-яких умов.

«Новоспечений» інженер має цікавитися, яких доцільних креативних дій і виробничих ініціатив можна чекати від кожного, з ким працює, як він сам впливає на оточення, на активні та продуктивні дії. Саме від цього в перші дні самостійної професійної діяльності залежатиме майбутня професійна доля кожного інженера залізничного транспорту.

Отже, результатом оновленого концептуального підходу до професійної підготовки інженера залізничного транспорту є випускник з гармонійно розвинутими соціально-суспільними, духовно-інтелектуальними якостями і глибокою професійною підготовкою.

Останнє – не є кінцевим, сталим, а здатне змінюватися протягом життя фахівця у зв'язку зі зміною особистих запитів і неминучим прогресом технологій. Перші два компоненти (соціальні й духовні) повинні бути ґрунтовними, постійно діючими, незмінними, такими, що представляють собою духовний стержень особистості, інваріантний до різних умов її прояву. Зрозуміло, що їх досягнення вимагає більш відповідальних і більш безпомилкових педагогічних зусиль, ніж утилітарне професійне навчання.

Література

1. Білорус О.Г. Загрози, виклики та імперативи глобалізації світового розвитку / О.Г. Білорус // Наука та наукознавство. – 2001. – № 3. – С. 24-36.
2. Дзундза А. Аналіз складових процесу формування когнітивного компоненту соціоекономічної культури майбутніх фахівців / А. Дзундза // Педаго-

гіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. пр. / Редкол.: Т.І.Сущенко (відп. ред.) та ін. — Київ-Запоріжжя. — 2004. — С. 137-144.

3. Добровська Л. Формування професійної компетентності з інформаційних технологій майбутніх фахівців в умовах інтегративного підходу до освіти / Л. Добровська // Освіта і управління. — 2012. — Т. 15. — № 4. — С. 43-50.

4. Духовное возрождение человечества. — М. : Б.и., 1997.

5. Клімова Г.П. Інноваційний розвиток вищої освіти України: методологічний аспект аналізу / Г.П.Клімова // Актуальні питання інноваційного розвитку : Всеукраїнська науково-практична конференція. — 2012. — № 3. — С. 90-105.

6. Кремень В. Філософія образования в XXI веке В. Кремень // Персонал. — 2003. — С. 8-9.

7. Приоритеты современной педагогики : Мир-Экология-Сотрудничество / [под ред. Э.С. Соколовой]. — М., 1993. — С. 104.

8. Шепелев М. Політико-цивілізаційний підхід до аналізу глобалізаційних феноменів / М.Шепелев // Соціальна психологія. — 2004. — № 4(6) — С. 124-130.

UPDATING OF CONCEPTUAL APPROACHES TO FORMATION OF THE FUTURE OF RAILWAY ENGINEERS

Sushchenko R.

Abstract. *The importance of continuing education of specialist, his / her postgraduate training and self-training, self-education and self-improvement throughout their active professional life are discussed. After all, the successful solution of these difficult problems is possible only on the basis of individual approach to each individual, taking into account his\her specific individual physical, intellectual, psychological and other qualities and characteristics.*

The author reveals role of the human factor and the corresponding changes in the nature of interpersonal relations of the participants of joint activity, requiring further humanization of engineering education, a considerable strengthening of the psychological-pedagogical and managerial training of engineers, further liberalization and humanization of university educational process, providing adequate psychological, educational and managerial training of future specialists.

The narrator proves that professional mission of modern engineer of railway transport changes all the time. It is improved due to the conditions of renovation of the new society, globalization of economic relations and of human life. All this is possible thanks to the principles of symbiosis of polytechnical, informative, and multicultural sphere in the new educational environment — so called “online space”.

The research of conceptual paradigms of university training revealed the main types of current theoretical and pedagogical tasks emerging in the process of professional development of Railway Engineers. It requires professionally competent and scientifically reasonable pedagogical

decisions. The emphasis is done on the necessity of making amendments in the process of training of Railway Engineers. The system of training requires the development of a specific methodology for the professional growth of the graduates taking into the account current crisis in the economy and the direction of technological innovation and focus on the further development of the railway industry itself.

Keywords: *engineer, railway transport, training, conceptual paradigm, the formation of personality.*

МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОБУЧЕНИЮ ГРАММАТИКЕ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

УДК 378.37 + 378.126 + 378.144 + 370.153

Панченко М.А., Караваяева Т.Л., Зуккина Л.Б.

С методической точки зрения описание грамматики языка может быть выполнено как лингвистическая грамматика и как педагогическая грамматика. В статье описываются дифференцированные педагогические грамматики, а именно, относящиеся к ним активная грамматика и пассивная грамматика. Показаны психолингвистические различия между ними, заложенные в речемыслительных механизмах человека, а также приводятся примеры направленности правил и упражнений активной и пассивной грамматики.

Ключевые слова: *педагогическая грамматика, лингвистическая грамматика, активная грамматика, пассивная грамматика, продуктивная грамматика, рецептивная грамматика, операции синтеза, операции анализа.*

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Панченко М.О., Караваяева Т.Л., Зуккина Л.Б.

З методичної точки зору опис граматики мови може виконуватись як лінгвістична граматики і як педагогічна граматики. У статті описуються диференційовані педагогічні граматики, а саме, активна і пасивна граматики. Показані психолінгвістичні розбіжності між ними, що закладені в моворозумових механізмах людини, а також наводяться приклади спрямованості правил і вправ активної і пасивної граматики.

Ключові слова: *педагогічна граматики, лінгвістична граматики, активна граматики, пасивна граматики, продуктивна граматики, рецептивна граматики, операції синтезу, операції аналізу.*

METHODOLOGICAL APPROACHES TO TEACHING GRAMMAR OF THE FOREIGN LANGUAGE

Panchenko M. O., Karavayeva T. L., Zukina L. B.

From the point of view of methodology the grammar of any language can be described as referring to linguistics and as referring to pedagogy